

УДК 398+001.89]:378.4(477.411)
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.36.16>

Наталія САЛТОВСЬКА, канд. філол. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-6686-8633
e-mail: n.saltovska@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФОЛЬКЛОРИСТИКА В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ВІД ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІДЕЇ ДО НАУКОВОЇ ШКОЛИ

Вступ. Присвячено вивченню актуальної для сучасної фольклористики теми – її зародження і становлення в освітніх закладах України, зокрема Київського університету. Простежено формування фольклористичної школи в Київському університеті від дослідницької ідеї у XIX ст., системного вивчення та викладання у XX ст. і до наукової школи у XXI ст.

Методи. У дослідженні використано описовий, історико-хронологічний і метод системного аналізу.

Результати. Деталізується й конкретизується процес дослідження фольклору в Київському університеті як безперервний і послідовний. Характеризуються етапні для розвитку української фольклористики дослідження М. Максимовича, М. Костомарова, М. Драгоманова, В. Антоновича, П. Чубинського у їхньому зв'язку із викладацькою діяльністю учених в Київському університеті. Вивчення фольклору розглядається на рівні дослідницької ідеї, яка поступово сформує предметну галузь. Описуються фольклористичні студії викладачів Київського університету у XX ст. (А. Лобода, П. Попов, М. Грицай та ін.). Фольклористика розглядається як самостійний складник філологічної науки і як система знань із різними дослідницькими темами, методами дослідження та фіксації фольклорних зразків. Кінець століття характеризується докорінними змінами зумовленими відновленням державності, що дозволило створити кафедру фольклористики, відкрити спеціальності й розпочати фахову підготовку спеціалістів у цій галузі у Київському університеті та в Україні загалом. Аналізується діяльність фольклористичної школи Київського університету у XXI ст. Акцентується на питанні зацікавлення, фіксації, вивчення, збереження та популяризації народної творчості ученими Київського університету і їхній боротьбі за збереження національної ідентичності упродовж діяльності Київського університету.

Висновки. З'ясовано, що наука про фольклор у Київському університеті стала предметом зацікавлення науковців-викладачів від часу його заснування і, зародившись на рівні дослідницької ідеї (М. Максимович, М. Костомаров, М. Драгоманов, В. Антонович), постала як предметна галузь викладання (А. Лобода, П. Попов, М. Грицай), розвинулася й утвердилася як наукова школа (Л. Дунасєвська, О. Таланчук, В. Бойко, Л. Копаниця, С. Росовецький, О. Івановська, О. Наумовська й ін.) із єдиною дослідницькою програмою та потужною підготовкою фахівців-професіоналів у галузі.

Ключові слова: фольклористика, історія фольклористики в КНУ, фольклористична школа, дослідницька ідея, фольклорист-фахівець.

Вступ

Сучасний фольклористичний дискурс потребує конкретизації, а часом і актуалізації ряду тем, проблем, методів і підходів. Наше зацікавлення викликала тема становлення фольклористики в Київському університеті (тепер Київському національному університеті імені Тараса Шевченка), як окремої галузі наукового дослідження, спеціалізованої підготовки фахівців не лише усної словесності, а й етнокультури загалом. Нині фольклористика в Київському університеті – одна зі стратегічних, пріоритетних галузей української гуманітаристики, об'єднана спільною дослідницькою ідеєю, виплеканою кількома поколіннями фольклористичної школи, з постійним продуктивним результатом. Проте, історія становлення і розвитку фольклористики в Київському університеті від заснування (1834) і дотепер (хронологічно це 190 років) не ставала предметом окремого цілісного дослідження, що й зумовило актуальність пропонованої теми.

Мета пропонованого дослідження окреслення в історичній послідовності етапів формування фольклористики як предметної галузі в Київському університеті від його заснування дотепер.

Методи

Для розкриття дослідницької мети застосовувались описовий та історико-хронологічний методи історичного дослідження, для з'ясування концептуальних засад дослідницької та викладацької діяльності учених Київського університету у галузі фольклористики, метод системного аналізу, для з'ясування безпосереднього внеску дослідника у процес становлення й розвитку науки про фольклор у Київському університеті від заснування дотепер.

Результати

Першим в українській науці український фольклор студіює перший ректор Київського університету Михайло Максимович у своїй народнопісенній збірці "Малоросійськія песни" (1827). У передмові до збірки учений окреслив ряд питань, а саме: з'ясував "характер та зміст творів", їх взаємозв'язок з народним побутом, історичними подіями (особливу увагу приділив думам (вперше вжив цей термін), з давньою писемною традицією, порівняв із російською та сербською пісенними традиціями, описав мовні особливості малоросійських пісень, наголосив на їхній самобутності й оригінальності (Максимович, 1827). Своєю передмовою до видання Михайло Максимович закладає основи подальших фольклористичних студій в Україні. До Київського університету М. Максимович приходить уже з авторитетом дослідника народної словесності, якого набув завдяки винятковості та популярності цієї праці. Як відомо, він упорядкує ще дві збірки народних пісень (1934) і (1849) (у вступі до другої анонсує намір видати шість частин із 2000 зразків народнопісенного матеріалу, але цій ідеї не судилося зреалізуватися (Максимович, 1834). Друком вийде лише розвідка з календарної обрядовості "Дні і місяці українського селянина" (1856) з різножанровим матеріалом (колядки, веснянки, гаївки, русальні, історичні, родинно-побутові, зразки народної прози, замовляння, приповідки, тощо). Ідеї, закладені Максимовичем, щодо принципів і підходів до вивчення фольклору частково будуть зреалізовані ним самим і стануть джерелом для його наступників. Діяльність Максимовича як викладача в Київському університеті була не довгою (через хворобу ученого), проте дослідницька діяльність у царині українознавчих досліджень була

продовжена й мала значний вплив на розвиток цих студій у Київському університеті.

Починаючи з 1846 р. активно студіюватиме український фольклор і міфологію в Київському університеті і ад'юнкт-професор кафедри російської історії Микола Костомаров. Щоправда, розвідка "Об историческом значении русской народной поэзии" – магістерська робота ученого (1843), написана ще до роботи в Київському університеті, але ідеї, викладені в розвідці, щодо історичного значення українських народних пісень, які Костомаров вважав "літописами подій, джерелами для зовнішньої історії, за якими історик впізнаватиме та пояснюватиме події минулого; як джерела для внутрішньої історії, за якими історик робитиме висновки про суспільний устрій, сімейний побут, характер і звичаї; як предмет філологічного дослідження; як пам'ятки споглядання народу самого себе, та усього, що його оточує" (Костомаров, 1994, с. 48) продовжував розвивати й у наступних студіях з українського фольклору "Історичне значення південноруської пісенної творчості" (1870). На Київський період наукової та педагогічної діяльності припадає робота над працею "Слов'янська міфологія" (1847), яка була частиною його університетських лекцій. І в якій М. Костомаров намагався обґрунтувати ідею єдності слов'янських міфологічних систем слов'янських племен, зауваживши, "що 1) наша міфологія була значно повнішою ніж її представив Нестор; 2) що наша міфологія мала тісний зв'язок з міфологією західних слов'ян, так що по суті вона і була тією ж міфологією" (Костомаров, 1994, с. 201).

Названі розвідки стають етапними як у науковій діяльності ученого, так і для розвитку фольклористики в Київському університеті, оскільки Костомаров їх апробував в аудиторії, за що й мав неабиякий успіх, як викладач, серед студентів. Костомарівський період у Київському університеті теж був нетривалим. За участь у Кирило-Мефодіївському братстві він був заарештований у 1847 р. і висланий за межі України.

Студіювання фольклору та етнографічних джерел продовжили у 1873–1876 рр. учасники Південно-західного відділу Російського географічного товариства. Як зазначено в "Історії Київського університету", цей потужний науковий осередок об'єднав найвідоміших учених у різних гуманітарних науках (станом на 1876 р. – понад 200). Активними діячами товариства були Павло Чубинський (учений секретар), Михайло Драгоманов, Володимир Антонович та ін. (Історія..., 2019, с. 206).

Етапним для розвитку фольклористики і в Київському університеті, і в Україні загалом стане семитомне видання "Праць етнографічно-статистичної експедиції у Західно-Руський край" і розвідки "Історичні пісні малоруського народу з поясненнями Вол. Антоновича та Михайла Драгоманова (1874, 1875). Учені розширили поняття "історичні пісні", віднесли до них усі пісні, у яких відображено зміни суспільного ладу, уточнили назву цієї групи пісень, назвавши їх "політичні пісні". Антонович і Драгоманов розглядали український фольклор із погляду суспільно-історичних процесів, а саме національно-визвольних рухів, на цій основі було здійснено періодизацію за хронологічно-тематичним принципом. 1876 р. М. Драгомановим було упорядковано фундаментальне видання "Малоруські народні перекази та оповідання". Як зазначено в "Історії Київського університету": "Викладацька діяльність Драгоманова у Київському університеті закінчилася того ж таки 1876 р. після підписання Емського указу. Південно-Західний відділ було закрито, П. Чубинський і М. Драгоманов – підлягли висланню з України" (Історія... 2019, с. 207). Наступні

етапи фольклористичної діяльності вчених не пов'язувались із Київським університетом.

Отже, фольклористика в Київському університеті XIX ст. – розвивалася під впливом народницьких рухів, романтизації народної культури, напрацювання методів і підходів до вивчення народної творчості, переважно з позицій культурно-історичної школи. Дослідницькі ідеї Михайла Максимовича, Миколи Костомарова, Михайла Драгоманова, Володимира Антоновича, Павла Чубинського поклали початок українознавчих студій у Київському університеті та в Україні загалом. Проте студіювання фольклору не набуло концептуальної ідеї як самостійного предмету викладання чи як окремішньої галузі знань зі своїм предметом та об'єктом, завданнями, планомірним і послідовним виконанням дослідницьких завдань, які б підпорядковувались одній ідеї.

Варто зазначити, що Київський університет переживав кілька реорганізаційних криз через посилення різних суспільно-політичних рухів, що не найкраще позначилося на науково-дослідній і викладацькій діяльності викладачів і студентів.

У XX ст. фольклористичні студії в Київському університеті продовжують свій розвиток, завдячуючи професорові, а згодом і академікові ВУАН (1922) Андрію Лободі, який активно займався дослідницькою, викладацькою та організаційною роботою. Із 1898 р. А. Лободу затверджують на посаді приват-доцента кафедри російської словесності, а з 1904 – екстраординарним професором, з 1921 очолює Етнографічну комісію Всеукраїнської академії наук, а з 1925–1930 рр. засновує, видає, головує як редактор – часопис "Етнографічний вісник", де у першому ж номері окреслює "Сучасний стан і чергові завдання української етнографії" (Лобода, 1925). Саме Андрій Лобода розширив коло дослідницьких тем у фольклористиці, звернув увагу на історіографію української фольклористики, наголосив на перевиданні всього найціннішого фольклорно-етнографічного матеріалу, який був опублікований попередниками та швидко став бібліографічною рідкістю, звернув увагу на новітній фольклор (міський, і висвітлення голоду в народній словесності) "А. Лобода був одним із перших науковців у ВУАН, хто у своїх дослідженнях звернувся до фольклору як важливого історичного джерела" (Патик, 2016, с. 178).

Уся науково-дослідна й науково-організаційна діяльність ученого спрямовувалась на популяризацію й залучення до вивчення народної творчості молоді. Упродовж 1908–1909 рр. професор А. Лобода викладав українською мовою курс "Історія малоруської літератури" в Київському університеті та на Київський вищих жіночих курсах, у 1910 р. він уклав перший в Україні посібник із фольклористики "Лекції з народної словесності". Павло Попов, який слухав лекції Андрія Лободи в університеті, згадував: "Він був чудовим лектором: читав вільно і цікаво, в той же час стисло, цілеспрямовано. Особливо майстерно проводив він спецсемінари, де обговорювались кращі реферати студентів. Професор умів збуджувати творчу ініціативу і енергію молоді. Його лекції і семінари із фольклору, літератури, педагогіки слухали сотні студентів різних фахів..." (Чабан, 2005, с. 273). Золотими та срібними медалями відзначали кращі роботи студентів університету, виконані під керівництвом Андрія Лободи. Серед його учнів такі знані учені в галузі літературознавства та фольклористики як В. Гіппіус, М. Гудзій, С. і В. Маслови, В. Петров, П. Попов, О. Раєвський та ін.

Ініціативи Андрія Лободи щодо викладання українською мовою української літератури та народної словесності було можливим завдяки підтримці В. Перетца, який із

1903 р. був професором Київського імперського університету св. Володимира (Історія...2014 с 135). Як зазначав А. Лобода, у нього відразу склалися гарні стосунки з ним, а відносини з іншими викладачами факультету навпаки сильно погіршилися через українство (Патик, 2016, с. 179). Володимир Перетц упродовж 11 років викладав історію стародавньої російської літератури, ряд суміжних навчальних курсів і провадив широку науково-дослідницьку роботу, до якої активно залучав і студентів. Сучасники й учні Володимира Перетца відзначали його скрупульозність у роботі з пам'ятками давньої літератури, у якій він простежував взаємовпливи української книжної та народної поезії, вивчав проблеми фольклоризму в давній українській ліриці, друкував давні українські фольклорні тексти, учений залишив значний науковий доробок, який ще потребує окремого дослідження та висновків із позицій сучасного фольклористичного дискурсу.

У першій третині ХХ ст. фольклористика в Київському університеті набуває системності, стає складником навчального процесу як окрема дисципліна. Студіювання фольклору стає предметом зацікавлення молодих дослідників. Можемо констатувати, що сприяли цьому зацікавленню Андрій Лобода та Володимир Перетц, які активно обстоювали свої проукраїнські позиції в наукових і викладацьких починаннях.

У 30-х рр. ХХ ст. на кафедрі української літератури почав працювати випускник Київського університету, згодом член-кореспондент Академії наук УРСР, доктор філологічних наук, професор Павло Попов, один з учнів А. Лободи. Він підійшов до викладання народної творчості як до самостійної галузі знань, що потребувала на той час програм, підручників, посібників, а також наукових розвідок для повноцінного навчання та підготовки випускників-філологів, які спеціалізувалися з фольклористики. Окрім потужної науково-дослідної діяльності з дослідження, видання, перевидання, фіксації зразків народної творчості, вивчення історіографії української фольклористики, Павло Попов розгортає не менш потужну навчально-методичну роботу. Саме П. Попов розробив курс викладання українського фольклору у вищій школі "Український фольклор: програма для філологічних факультетів університетів та факультетів мови і літератури педагогічних Інститутів" (1939). У 1950 і 1951 рр. оновлені програми було укладено у співавторстві із Г. Сухобрус і Г. Сидоренко. У 50-х рр. за керівництва П. Попова, колектив науковців, фахівців із різних дослідницьких тем у фольклорі (А. Кінько, П. Павлій, М. Стельмах, Г. Сухобрус та ін.) підготував двотомне видання "Українська народна поетична творчість". За обсягом поданого матеріалу, автори визначили цю працю як "учбовий посібник", який до 80-х рр. залишався чи не єдиною працею узагальнюючого характеру із фольклористики.

Одним із видів навчального процесу із філології та історії у закладах вищої освіти стають фольклорні практики. Професор Попов розробив методики збирання фольклорного матеріалу, у дослідженні "До питання про способи збирати фольклорні матеріали" (1926) обґрунтував метод тривалого і систематичного спостереження фольклорного процесу в певному населеному пункті на противагу так званому "екскурсійному" (Козловський, 2018, с. 619). "Архівні документи засвідчують, що фольклорна практика у 1930-х рр. не набула офіційного статусу, однак її елементи впроваджувались викладачами університетів, які викладали дисципліни літературознавчого циклу, фольклористичні предмети (народна словесність, український фольклор) – А. Лободою, П. Поповим та ін.

Зокрема, окремі фольклорні записи студентів Київського державного університету за 1936–1937 рр. збереглися у фонді професора П. Попова" (Вовк, 2014, с. 129).

За час своєї наукової та викладацької діяльності Павло Попов охопив майже всі вектори дослідницьких тем у фольклористиці (історія фольклористики, теорія фольклору, жанрологія фольклору, упорядкування і видання та перевидання багатьох збірників фольклору; програми курсу та підручники і посібники), серед найвагоміших: "Про деякі питання теорії народнопоетичної творчості" (1955), "Розвиток української фольклористики. Зародки вивчення староруської і української народної поетичної творчості з найдавніших часів до початку ХІХ ст." (1958) та ін.

Окрім того, Павло Попов здійснював наукове керівництво аспірантами, що спеціалізувалися з історії української літератури та народної творчості. І тим самим утверджував традицію наступності в розвитку фольклористики в Київському університеті.

У 50-х рр. на кафедрі української літератури починає викладати, учень Павла Попова – Михайло Грицай (захистив кандидатську дисертацію за керівництва П. Попова). Наукові інтереси молодого дослідника пов'язувались із цариною фольклорно-літературних взаємозв'язків, серед знакових досліджень – монографія "Українська література ХVІ–ХVІІІ ст. і фольклор" (1969), "Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків ХVІ – початку ХVІІІ ст." (1975), праці із фольклористики "Розвиток української фольклористики за 50 років" (1968), упорядник та автор передмови до фольклорного збірника "Веснянки" (1970), розробник ряду навчальних програм з "Усної народної творчості" (для студентів філологічного факультету) і програми "Фольклорної практики" (для студентів філологічного факультету). Михайло Грицай як і його науковий керівник викладав курси "Історії української літератури" та "Української народної творчості". Плідним результатом цієї освітянської діяльності були підручники для закладів вищої освіти з давньої літератури та українського фольклору.

Підручник "Українська народнопоетична творчість" було підготовлено до друку 1983 р. колективом авторів за загальною редакцією Михайла Грицая. Для свого часу це був актуальний узагальнюючий матеріал з української народної обрядовості, жанрології з деталізацією піджанрових різновидів, різного роду класифікацій та історію вивчення кожного жанру. Автори Михайло Грицай, Володимир Бойко, Лідія Дунаєвська прагнули створити цікаву, наукомістку працю. Їхній задум, очевидно, зреалізовано вдало бо й сучасні студенти-філологи, студенти-фольклористи, попри значну кількість досліджень із фольклору, багатьох посібників і підручника М. Лановик, З. Лановик "Українська усна народна творчість" (2001), незважаючи на деяку політичну заангажованість, а такими були вимоги часу, ще й нині послуговуються цим виданням. Серед новаторських рішень у підручнику варто акцентувати на таких: історіографічні відомості подано безпосередньо в тих розділах, де висвітлюється жанр. На думку М. Грицая, історіографічний матеріал органічно входить у текст, що сприяє цілісному висвітленню історії розвитку фольклору, всебічній характеристиці жанрів народнопоетичної творчості (Грицай та ін. 1983, с. 5). Бібліографію до розділів подано в кінці підручника, причому окремо тексти та дослідження, такий принцип допомагає дослідникові швидше підібрати літературу до вивчення теми, сприяє в організації самостійної роботи студентів під час написання наукових робіт чи під час підготовки до семінарських занять. Такі навчально-методичні новації запровадили автори

невипадково, це був базований на досвіді та спостереженні результат викладацької діяльності всіх трьох авторів. А деякі розділи в підручнику, наприклад, розділ (авторства М. Грицай) "Прислів'я та приказки" – чи не єдина теоретична розвідка про ці жанри у другій половині ХХ століття. Розділ "Загадки" (авторства Л. Дунаєвської) – цілісне, комплексне дослідження народних українських загадок, чи принаймні перший крок до визначень дефініцій за якими цей жанр має визначатись. Це єдина теоретична розвідка про народні загадки після видання збірника І. Березовського у 1962 р. Розділ (авторства В. Бойка) "Пісні літературного походження" – вперше опублікований у підручниковій літературі із фольклору. Це видання витримало випробування часом, відіграло важливу роль у підготовці філологів-україністів.

Наукова й викладацька діяльність кафедри історії української літератури спрямовувалась на вивчення народно-поетичної спадщини, проведення фольклорних практик у різних регіонах України. На практики впродовж тривалого часу їздила асистентка кафедри Лідія Дунаєвська, вона ж проводила й семінарські заняття з курсу "Українська народна творчість", а участь у написанні підручника стало першим відповідальним випробуванням на наукову зрілість хоча за рік до того була успішно захищена кандидатська дисертація "Поетика української народної казки". Так, поступово у фольклористику Київського університету ввійшла Лідія Дунаєвська, учена, яка кардинально змінила ставлення до народної творчості як до об'єкту пізнання й дослідження, як до предмету викладання.

Коло наукових зацікавлень Лідії Дунаєвської було надзвичайно широке. Уся її наукова та педагогічна діяльність спрямовувалась на становлення та утвердження національної ідеї. Її постійний науковий пошук і блискучі знання історії України дали можливість у пост-тоталітарний час відродити призабуті імена на мапі української фольклористики. Серед її власного наукового доробку в галузі історії фольклористики варто відмітити дослідження діяльності В. Антоновича, М. Драгоманова, М. Грушевського, М. Костомарова, М. Максимовича, М. Номиса, братів Радченків – Івана Білика та Панаса Мирного, П. Чубинського, І. Югасевича. Етнографічні матеріали П. Чубинського та Б. Грінченка вважала не оцінюваним внеском у національну українську культуру, тому й доклала неймовірних зусиль для перевидання їхньої творчої спадщини. На жаль, вийдуть друком вони вже після смерті Лідії Дунаєвської.

На кінець ХХ ст. Україна одержала шанс вільної розбудови державності. Збереження та відродження національних традицій потребувало насамперед їхнього максимального знання. У радянський час фольклор вивчався лише в курсі "Історії української літератури". А в навчальних закладах вищої освіти окремим невеличким курсом, що передувало вивченню національної літератури. Незалежна Україна потребувала фахівців у галузі фольклористики, етнології, етнопсихології та етнопедagogіки. Тому ініційоване професором Лідією Дунаєвською створення кафедри фольклористики (1992) у Київському університеті диктувалось вимогами часу, і дало плідні наслідки в галузі української фольклористичної науки. А відкриття спеціальності (1993) поклато початок фаховій підготовці спеціалістів у цій галузі. Серед пріоритетних напрямів досліджень кафедри – збирацька та едиційна практики, дослідження історії української фольклористики, теорії фольклору, комплексне вивчення жанрів фольклору, обрядовості, міфології, світового епосу, етнопсихології, звичаєвого права, традицій народного виховання,

ужиткового мистецтва, народної музики та народної хореографії, регіональної фольклористики, тощо.

Створення кафедри та її становлення відбувалося у складний для України період. Стрімке посттоталітарне відновлення у гуманітаристиці, потребувало нових знань, повернення забутих імен, історичних і культурних фактів. Очевидно, що фольклористична школа, яка лише фундаментувалася в Київському університеті, з ініціативи та за керівництва Лідії Дунаєвської, відіграла в цих процесах не останню роль. Серед завдань кафедри – створення власної, потужної наукової та навчально-методичної бази для підготовки фахівців-фольклористів. На момент створення кафедри у її складі лише один професор, доктор філологічних наук – Володимир Бойко, доцентки, кандидати наук Лідія Дунаєвська, Олена Таланчук, Любов Копаниця, Станіслав Росовецький, Ганна Доридор та асистент Леонід Шурко. Менше ніж за 10 років кафедра підготує і своїх докторів, і своїх кандидатів наук.

Наукове й навчально-методичне зростання колективу сприяло якісній підготовці випускників кафедри, які нині задіяні в усіх сферах етнокультурного простору в Україні.

Нині кафедра здійснює підготовку фахівців за чотирма освітніми програмами з двох спеціальностей 035.09 Філологія (фольклористика) і 034 Культурологія. Дві магістерські програми – освітньо-наукові, дві бакалаврські – освітньо-професійні. Сьогодні у складі кафедри учні й колеги професора Лідії Дунаєвської (професори Олена Івановська, Любов Копаниця, Олеся Наумовська; доценти Оксана Марчун, Оксана Оверчук, Наталія Рудакова, Наталія Салтовська, асистенти (кандидати наук) Роман Лихограй, Світлана Лещинська, Наталія Хоменко). Професор Олена Івановська, захищена, у свій час, за керівництва Л. Дунаєвської продовжила поступ наукової школи, за її керівництва захистилися й працюють у складі кафедри – доцент О. Оверчук, асистенти Р. Лихограй і Н. Хоменко. Очолює кафедру з жовтня 2020 р. доктор філологічних наук, професор Олеся Наумовська (донька Л. Дунаєвської). Кафедра гідно продовжує свої наукові й освітні традиції, а детальний аналіз її діяльності потребує окремого дослідження. Тому, можемо констатувати, що фольклористична школа, започаткована в Київському університеті на рівні дослідницької ідеї, продовжує активний науковий поступ.

Дискусія і висновки

Проаналізовані матеріали та процеси засвідчили, що наука про фольклор у Київському університеті стала предметом зацікавлення науковців-викладачів від часу його заснування і, зародившись на рівні дослідницької ідеї (М. Максимович, М. Костомаров, М. Драгоманов, В. Антонович), постала як предметна галузь викладання (А. Лобода, П. Попов, М. Грицай), розвинулася й утвердилася як наукова школа, започаткована Л. Дунаєвською у співпраці з О. Таланчук, В. Бойком, Л. Копаницею, С. Росовецьким, продовжена О. Івановською, О. Наумовською та ін. із єдиною дослідницькою програмою та потужною підготовкою фахівців-професіоналів у галузі.

Список використаних джерел

- Вовк, М. П. (2014). *Фольклористика у класичних університетах України (Друга половина XIX – початок ХХІ ст.)*. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України.
- Грицай, М. С., Бойко, В. Г., & Дунаєвська, Л. Ф. (1983). *Українська народнопоетична творчість*. Вища школа.
- Історія Київського університету. (2014). Київський університет.
- Історія Київського університету. (2019). У 2-х т. Т. 1. Київський університет.
- Козловський, В. І. (2018). Попов Павло Миколайович. *Українська фольклористична енциклопедія*. Інститут народознавства НАН України.
- Костомаров, М. (1994). *Слов'янська міфологія*. Либідь.

Лановик, М., & Лановик, З. (2001). *Українська усна народна творчість*. Знання-Прес.

Лобода, А. (1925). Сучасний стан і чергові завдання української етнографії. *Етнографічний вісник*. Кн. 1, 1–11.

Максимович, М. (1827). *Малороссийские песни, изданные М. Максимовичем*. Типография Августа Семена при Императорской Медико-Хирург. Академии.

Максимович, М. (1834). *Украинские народные песни, изданные Михаилом Максимовичем*. Часть первая. Книга 1. Украинские думы. Часть 2. Песни козацкие бытовые. Часть 3. Песни козацкие бытовые. Университетская Типография.

Патик, В. В. (2016). Наукова та педагогічна діяльність Андрія Митрофановича Лободи (до 145-річчя від дня народження академіка). *Українська біографістика*, 13, 173–188.

Чабан, М. П. (2005). *Андрій Лобода. Птахи з гнізда Придніпров'я*. ВАТ "Дніпрокнига".

References

Chaban, M. P. (2005). *Andriy Loboda. Birds from the Dnieper nest*. VAT "Dnipronyga" [in Ukrainian].

History of Kyiv University. (2014). Kyivskiy universytet [in Ukrainian].

History of Kyiv University. (2019). In 2 vols. V. 1. Kyivskiy universytet [in Ukrainian].

Hrytsai, M. S., Boyko, V. G., & Dunaevska, L. F. (1983). *Ukrainian folk poetic creativity*. Vyshcha shkola [in Ukrainian].

Kostomarov, M. (1994). *Slavic mythology*. Lybid [in Ukrainian].

Kozlovskiy, V. I. (2018). Pavlo Mykolayovych Popov. *Ukrainian folklore encyclopedia*. Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy [in Ukrainian].

Lanovyk, M., Lanovyk, Z. (2001). *Ukrainian oral folk art*. Znannya-Pres [in Ukrainian].

Loboda, A. (1925). The current state and current tasks of Ukrainian ethnography. *Ethnographic Bulletin*. Vol. 1, 1–11 [in Ukrainian].

Maksymovich, M. (1827). *Malorossiyskie pesni, published by M. Maksimovich*. Typohrafiia Avhusta Semena pry Ymperatorskoi Medyko-Khyrurh. Akademiy [in Ukrainian].

Maksymovich, M. (1834). *Ukrainian folk songs, published by Mikhail Maksymovich*. Part one. Book 1. Ukrainian thoughts. Part 2. Cossack folk songs. Part 3. Cossack household songs. Unyversytetskaia Typohrafiia [in Ukrainian].

Patyk, V. V. (2016). Scientific and pedagogical activities of Andrii Mitrofanovich Loboda (to the 145th anniversary of the academician's birth). *Ukrainian biography*. 13, 173–188 [in Ukrainian].

Vovk, M. P. (2014). *Folkloristics in classical universities of Ukraine (second half of the 19th – beginning of the 21st c.)*. In-t ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 19.06.24

Прорецензовано / Revised: 02.07.24

Схвалено до друку / Accepted: 17.09.24

Nataliia SALTOVSKA, PhD (Philol.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0002-6686-8633

e-mail: n.saltovska@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FOLKLORE STUDIES AT KYIV UNIVERSITY: FROM A RESEARCH IDEA TO A SCIENTIFIC SCHOOL

Background. *The article is devoted to the study of a topic relevant to contemporary folklore studies - its origin and formation in educational institutions of Ukraine, in particular, at Kyiv University. The author shows the formation of the folklore school at Kyiv University from a research idea in the nineteenth century, systematic study and teaching in the twentieth century to a scientific school in the twenty-first century.*

Methods. *The descriptive, historical and chronological methods, and method of systematic analysis were used.*

Results. *The process of the folklore research at Kyiv University is detailed and specified as a continuous and consistent one. The milestones in the development of Ukrainian folklore studies by M. Maksymovych, M. Kostomarov, M. Drahomanov, V. Antonovych, and P. Chubynskiy in their connection with the teaching activities of scientists at Kyiv University are characterized. Folklore studies are looked at the level of a research idea that will gradually form a subject area. The author describes the folklore studies of Kyiv University teachers in the twentieth century (A. Loboda, P. Popov, M. Hrytsai, etc.). Folklore studies are considered to be an independent component of philology and a system of knowledge with various research topics, methods of research and recording of folklore samples. The end of the century is characterized by radical changes caused by the restoration of statehood, which allowed the creation of the Department of Folklore Studies, the opening of specialties and the beginning of professional training in this field at Kyiv University and in Ukraine as a whole. The activities of the folklore school of Kyiv University in the twenty-first century are analyzed. It is emphasized on the issue of interest, recording, study, preservation and popularization of folklore by scientists of Kyiv University and their struggle to preserve national identity during the activity of Kyiv University.*

Conclusions. *To sum up, the author states that the science of folklore at Kyiv University has been the subject of interest of scholars and teachers since its foundation and, having originated at the level of a research idea (M. Maksymovych, M. Kostomarov, M. Drahomanov, V. Antonovych), emerged as a subject area of teaching (A. Loboda, P. Popov, M. Hrytsai), developed and established itself as a scientific school (L. Dunaevska, O. Talanchuk, V. Boiko, L. Kopanytsia, S. Rosovetskyi, O. Ivanovska, O. Naumovska, and others) with a unified research program and strong training of professional specialists in the field.*

Keywords: *folklore studies, history of folklore studies at the Kyiv National University, folklore school, research idea, folklorist.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.